

تکنولوژی معاملات در قرن بیست و یکم

در عین حالی که مشخصات و قید و شرط‌های قراردادهای آتی نفت خام سبک و شیرین به نفت خام، معاملات حاضر و عملیات تحویل خاص، اختصاص دارد، اما مفهوم قراردادهای آتی و روش معاملات آن نسبت به روشی که ۱۵۰ سال قبل در بازار کالا اعمال می‌شد، فرق چندانی نکرده است. در عین حال برخی از تحلیل‌گران بازار نفت اهمیت کالای صنعتی مهمی مانند نفت خام را در عصر کامپیوتر، اینترنت و تجارت الکترونیکی زیر سؤال برده‌اند!

نفت هرگز قدیمی و کهنه نمی‌شود

آینده قراردادهای آتی نفت با شروع قرن بیست و یکم چگونه خواهد بود؟ آیا نفت و معاملات نفت در عصر کامپیوتر امر بی‌ربطی خواهد بود؟ پاسخ به این سؤال تازمانی که بخواهید با خود روی خود رانندگی کنید یا کالاهای خود را با وسیله‌ای به غیر از اسب و واگن از جایی به جای دیگر منتقل کنید، منفی خواهد بود. بالاخره یک شخص مجبور است کالاهایی را که در سال‌های آینده بر روی شبکه‌های الکترونیکی خریداری می‌شود، به صورت فیزیکی تحویل دهد. اصلاً احتمال ندارد که نفت در یک اقتصاد فنی و تجاری مثلاً در آمریکا و یا هر جای دیگری ارزش خود را از دست بدهد و تبدیل به یک کالای بی‌ربط شود.

لبه تیز تکنولوژی را باید در آمریکا جستجو کرد. در واقع جایی که مردم به اندازه کافی ثروتمند هستند تا خود روی‌های هایبرید (HYBRID) که با ترکیب سوخت‌های فسیلی و الکترونیسته کار می‌کنند (برای مثال) در آنجا رونق بگیرد. به هر حال بقیه جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه پولی برای این نوع تکنولوژی‌ها پرداخت نخواهند کرد و برعکس، بیشتر احتمال دارد که پول خود را برای ارزان‌ترین تکنولوژی در دسترس که غالباً ناکاراترین تکنولوژی نیز هست، خرج کنند. برای مثال در کشور چین

قراردادهای نفت خام سبک و شیرین بورس نایمکس^۱ موفق‌ترین قرارداد آتی کالای فیزیکی است که تا به حال معامله شده است.

این قرارداد در سه ماهه اول سال ۱۹۸۳ تنظیم شد که همزمان با از بین رفتن انسجام قیمت‌گذاری سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) بود. قراردادهای آتی (FUTURES) (CONTRACT) شفافیتی را که به شدت در بازار مورد نیاز بود، به ارمغان آورد.

طی بحران بازار نفت در سال‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۸۱ که با انقلاب اسلامی در ایران آغاز شد، قیمت‌های نقدی روز به روز افزایش می‌یافت به گونه‌ای که یک بار گزارش شد قیمت نفت به ۴۵ دلار در بشکه رسیده است. مشکلی که مشارکت‌کنندگان در بازار با آن مواجه بودند این بود که قسمت عمده اطلاعاتی که در بازار وجود داشت به صورت حکایت و نقل قول رد و بدل می‌شد و مستند نبود و به دست آوردن اطلاعات قابل اعتماد در مورد اینکه چه مقدار نفت و براساس چه قیمتی دست به دست می‌شود، به سختی امکان‌پذیر بود. قراردادهای آتی نفت خام برای اولین بار توانست علایم روشنی در مورد قیمت به بازار ارائه دهد. این قراردادها به سرعت تبدیل به ابزار ماندنی و پایداری شد که به عنوان شاخص جهانی قیمت‌گذاری نفت مورد استفاده قرار می‌گیرد و حتی با وجود اینکه قیمت‌گذاری برخی از نفت خام‌ها و فرآورده‌هایی که مبتنی بر نفت خامی است که به «کاشینگ اوکلاهاما» (CUSHING OCLAHOMA) تحویل می‌شود، اما قرارداد آتی نفت خام سبک و شیرین نایمکس همچنان اهمیت خود را حفظ کرده است به طوری که متوسط حجم معاملات قراردادهای نفت خام سبک و شیرین به ۱۶۰ هزار قرارداد در روز می‌رسد که در مقایسه با هر قرارداد آتی کالای فیزیکی که در هر کجای دنیا انجام می‌شود از رتبه بالاتری برخوردار است.

قرارداد آتی نفت خام سبک و شیرین بورس نایمکس یک شاخص جهانی است که به منظور تأمین (HEDGING) و کشف قیمت در سراسر جهان از آن استفاده می شود

ملاحظه می شود که ۲ میلیارد نفر قصد دارند به جای موتور گازی از اتومبیل استفاده کنند و یا دو چرخه خود را با موتور گازی عوض کنند. علاوه بر آن جمعیت رو به رشد جهان می خواهد در زمستان گرم و در تابستان، خنک شوند. بنابراین حجم عظیمی از انرژی مورد نیاز است.

تفاضاً برای نفت از بین نخواهد رفت که معنی آن وجود تفاضاً برای مکان های معامله نفت و روش های خنثی کردن ریسک و مخاطرات بازار است.

از فوریه سال ۲۰۰۰ بورس نایمکس اجازه معامله در سطح تسویه ۱ برای قراردادهای آتی را صادر کرد که بی نهایت برای پیوند یک قرارداد آتی با فرآورده های فیزیکی مفید است. معاملات در سطح تسویه (TAS)

این امکان را فراهم می کند که یک معامله آتی در هر زبانی در جلسات داد و ستد بر اساس قیمت تسویه روز قیمت گذاری شود. این موضوع برای مشتریان تجاری (COMMERCIAL CUSTOMERS) بسیار مهم است زیرا قیمت معاملات بازار نقدی (MARKET CASH) اغلب به قیمت های تسویه آتی گره خورده است. برای آن عده ای که ریسک بازار نقدی را با استفاده از بازار آتی خنثی می کنند بسیار دشوار است که بتوانند دقیقاً به قیمت تسویه دست پیدا کنند و وقتی که وضعیت آنها در دو بازار آتی و فیزیکی نمی توانند همدیگر را خنثی کنند موجب به وجود آمدن ریسک برای خود می شوند. حال معاملات در سطح تسویه (TAS) بهره برداری از بازار آتی را بهبود می بخشد و باعث می شود که انعطاف بیشتری پیدا شود. تبادل قراردادهای آتی با قراردادهای جبرانی (SWAPS) که برای قراردادهای آتی نفت خام خاورمیانه معرفی شده اند و همچنین اعمال سفارشات بزرگ دیگر، مکانیزم های تجاری هستند که انعطاف معاملات آتی در آینده را افزایش خواهند داد.

مشکلات سیستم های اختصاصی

در عین حالی که سیستم های معاملات الکترونیکی برای کالاهای فیزیکی یا مالی در حال رشد هستند اما هیچ کدام از آنها تا به حال نتوانسته اند همانند قراردادهای آتی که در بازارهای بورس معامله می شوند، حجم بالای قراردادها و شفافیت قیمت را ارائه دهند و همچنین هیچ کدام از آنها تضمین هایی را که در هنگام نکول (خودداری کردن از اجرای مفاد قرارداد) توسط بورس و اتاق تسویه آن ارائه می شود تأمین نمی کنند. از منظر این تکامل سریع

تکنولوژی تجاری و عملیات تجاری، بورس نایمکس چگونه می تواند تسلط خود را بر واقعی ترین شاخص انرژی جهان حفظ کند؟

تلفیق بازارها جایی که دیفرانسیل (تفاوت) قیمت کالاها مشابه در مکان های مختلف همیشه از خود قیمت ها بیشتر است و از دیرباز یکی از علل تجارت انرژی بوده است اما اخیراً به آن بیشتر توجه می شود.

اساساً بورس نایمکس ارابه دهنده معاملاتی است در زمینه قراردادهای آتی نفت خام سبک و شیرین منطقه خود که در «کاشینگ اوکلاهاما» قابل تحویل است و عمدتاً بر شاخص قیمت نفت امریکا یعنی قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت مبتنی است. البته انواع نفت خام مشابه شامل نفت خام برنت نیز در مقابل قراردادهای آتی قابل تحویل هستند. به هر حال در بازار فیزیکی انواع دیگری از نفت خام نیز وجود دارد که در بازار نقدی با یک تفاوت قیمتی نسبت به قیمت قراردادهای آتی مورد معامله قرار می گیرند. به منظور تلاش برای اینکه این قراردادها را بدون هیچ اشکال با یکدیگر تلفیق کرد و همچنین آنها را با سایر بازارهای (کالاهای فیزیکی) پیوند داد و در ضمن با سیستم های الکترونیکی نیز رقابت کرد، بازار بورس نایمکس سیستم «ای نایمکس» (ENYMAX sm) را نیز راه اندازی کرده که یک شعبه الکترونیکی از نایمکس است «ای نایمکس» قصد دارد که اولین بورس جهانی اینترنتی باشد که در آن معاملات سلف (FORWARD TRADING) و تسویه قراردادها در مورد گروهی از کالاهای فیزیکی صورت بگیرد که البته در ابتدا بر انرژی و فلزات متمرکز می شود.

حفاظت از معاملات خارج از

بورس

سیستم مورد بحث ارائه دهنده معاملات الکترونیکی در زمینه حامل های انرژی خواهد بود (ایده آل برای نفت خام) که از شکل استاندارد نیز برخوردار خواهد شد و برای اولین بار با استفاده از اتاق تسویه بورس مدیریت ریسک را برای فرآورده هایی ارائه خواهد کرد که قبلاً فقط در بازار خارج از بورس (THE COUNTER OVER) معامله می شدند.

علاوه بر آن می توان از طریق این سیستم تمامی وضعیت های خرید و فروش که در بازار بورس و همچنین سیستم «ای نایمکس» صورت گرفته را هماهنگ کرد و به این صورت مشتری بر اساس خالص سیاهه تلفیقی کل

معاملات خود سود و زیان خود را محاسبه کند و هزینه‌ها و نقدینگی مورد نیاز خود را کاهش دهد.

از طریق «ای نایمکس» شخص می‌تواند معاملاتی را که در بازار آتی انجام داده در کنار سایر معاملات مرتبط با آن فهرست کند تا به صورت کاملاً کارا به تاءمین (HEDGING) آن بپردازد.

این سیستم جدید کاملاً با بازارهای نفت خام هماهنگی دارد. برای مثال انواع بسیاری از نفت خام‌های داخلی امریکا به غیر از نفت خام وست تگزاس اینترمدیت و یا نفت خام‌های مشابه با آن نیز وجود دارد که در مشخصات قراردادهای آتی نقل می‌شوند. سیستم «ای نایمکس» بازاری را ایجاد می‌کند که می‌توان برخی از این انواع نفت خام را در مقابل نفت خام سبک و شیرین آتی مورد معامله قرار داد.

برای مثال فرض کنید که

پالایشگری به نفت خام شیرین لوئیزیانا (SWEET LOUISIANA) و یا نفت خام ترش وست تگزاس (WEST TEXAS SOURCE)

احتیاج دارد. این خریدار در حال حاضر به بازار نقدی می‌رود

اما مستقیماً این نفت خام‌ها را نمی‌خرد. او نفتی را که

می‌خواهد، براساس قیمت خام وست تگزاس اینترمدیت منهای

یک دیفرانسیل (تفاوت قیمت) خریداری و سرانجام نیز برای

تحویل گرفتن آن به بازار نقدی مراجعه کرده و در عین حال به

فروش قراردادهای آتی خود در بازار بورس اقدام می‌کند.

تجارت مزبور از لحاظ سود و زیان، چیزی به جز تفاوت بین

شبکه‌های فیزیکی و بازار آتی نیست. این معامله از طریق

معامله به وسیله «ای نایمکس» می‌تواند از شفافیت قیمت

بیشتری بهره‌مند شود.

همین طور با حجم خرید و فروش بهتری برای وارد شدن به

بازار و یا پایان دادن به وضعیت خود کار کند و از همه مهمتر اینکه

از او در قبال ریسک نکول طرف تجاری خود مراقبت می‌شود. یکی از جذابیت‌های بازارهای

خارج از بورس این است که احتیاج به سپرده ندارد اما اینکه بتوان ریسک نکول طرف تجاری را در یک معامله نقدی از

بین برد امتیاز بزرگی است. برای مثال گاهی اوقات افرادی وجود دارند که شرکت‌ها مایل هستند با آنها باز هم معامله

کنند، اما نمی‌توانند. زیرا این افراد اعتبار خود را کاملاً مصرف کرده‌اند یا پالایشگرانی هستند که همه اعتبارات خود را بکار

گرفته‌اند. از نظر بسیاری از شرکت‌های تجاری با تجربه

این سپرده‌ها که برای تضمین صورت می‌گیرد، در واقع یک نوع دارایی است و با توجه به اینکه ریسک نکول را از بین می‌برد نمی‌توان آن را سد راه داد و سند بازار نقدی دانست. (در واقع هر چند در «ای نایمکس» به آن سپرده نیاز است در حالی که در بازار خارج از بورس به آن نیاز نیست اما این سپرده باعث از بین رفتن ریسک نکول می‌شود).

با فراهم آمدن امکان معامله در مورد خرید و فروش همزمان برای دو ماه مختلف از طریق بورس، کارایی خرید

و فروش بازار نقدی به‌طور چشمگیری افزایش می‌یابد. وقتی که یک معامله‌گر معامله نقد به نقدی را انجام

می‌دهد، برای مثال تعدادی از افراد در این زنجیره درگیر برنامه‌ریزی، لغو کردن و اموری نظیر آن می‌شوند. با انجام

دادن معامله از طریق بورس دیگر فی‌نفسه به چنین برنامه‌ریزی‌هایی

احتیاج نیست. وقتی معامله‌گری چنین معامله‌ای را انجام داده، اولین

نفر و یا آخرین نفری که این قرارداد را در دست دارد در صورت انتخاب

خود، مجبور به تحویل است. این مفهوم در مورد

نفت خام‌هایی که به صورت بین‌المللی معامله می‌شوند نیز

به خوبی صادق است. در این موارد یک معامله نفت خام به اجزاء

مختلفی تقسیم می‌شود؛ صادرات از کشور مبدا و حمل و نقل و

واردات به کشور مقصد. معاملات استاندارد در مورد کالاهای فیزیکی

(در مقابل کالاهای مالی) بورس را قادر می‌سازد که شفافیت قیمت

بیشتری را فراهم و نقش خود را به عنوان تسهیل‌کننده کارایی بازار

مستحکم کند.

امکان معامله یک قرارداد نقدی در مقابل یک قرارداد آتی

فرصت‌های تجاری را افزایش داده است، همانند امکان خرید و فروش

همزمان یک کالا برای دو ماه مختلف، (SPREADS). این معاملات

بسیار مهم است زیرا در مورد انواع نفت خام‌های مختلف، یک نوع

روند فصلی به دلیل محتوای بنزین و یا نفت حرارتی آنها وجود دارد.

قرارداد آتی نفت خام سبک و شیرین بورس نایمکس یک شاخص جهانی است که به منظور تأمین (HEDGING) و

کشف قیمت در سراسر جهان از آن استفاده می‌شود ابداً عانتی نظیر «ای نایمکس» و معامله در سطح تسویه افراد بیشتری را

به بازار خواهد کشاند، از این رو فرصت‌های زیادی در اینجا نهفته است.

نظریه کارشناسی

تام کاستانتینو (TOM COSTANTINO) نویسنده مقاله

کشورهای در حال توسعه پولی برای این نوع تکنولوژی‌ها پرداخت نخواهند کرد و برعکس، بیشتر احتمال دارد که پول خود را برای ارزانترین تکنولوژی در دسترس که غالباً غیر کاراترین تکنولوژی نیز است خرج کنند. برای مثال در کشور چین ملاحظه می‌شود که ۲ میلیارد نفر قصد دارند به جای موتور گازی از اتومبیل استفاده کنند و یا دو چرخه خود را با موتور گازی عوض کنند

متوسط حجم معاملات قراردادهای نفت خام سبک و شیرین به ۱۶۰ هزار قرارداد در روز می‌رسد که در مقایسه با هر قرارداد آتی کالای فیزیکی که در هر کجای دنیا انجام می‌شود از رتبه بالاتری برخوردار است

تکنولوژی معاملات در قرن بیست و یکم، معاون رئیس شرکت تجاری یونوکال (UNOCAL GLOBAL TRADE) در بخش معاملات نفت خام داخلی و مدیریت ریسک بوده و عضو هیأت مدیره بورس نایمکس نیز هست و در ضمن ریاست کمیته مشورتی نفت خام بورس را نیز بر عهده دارد. مقاله کاستانتینو که در نشریه بازار بورس نایمکس منتشر شده مقاله‌ای بسیار تخصصی است که در مورد یکی از جدیدترین تحولات بازار بورس نیویورک (نایمکس) نوشته شده است. موضوعی که این مقاله به آن پرداخته، مساله ایجاد یک پایگاه تجاری اینترنتی برای بازار بورس نایمکس است با ورود نفت به دنیای تجارت الکترونیکی و فضای اینترنتی، بازار بورس نایمکس نیز تمهیدات جدیدی به عنوان «ای نایمکس» فراهم آورده و امیدوار است که با استفاده از این پایگاه تجاری اینترنتی همان‌طور که قبلاً بازار نفت را تحت نفوذ خود داشت هم اکنون نیز فضای اینترنتی تجارت نفت و مدیریت ریسک را تحت تأثیر و نفوذ خود داشته باشد. در یک نگرش جدید و مدرن بازار نفت و نحوه معاملات در آن، آشنایی با روش‌ها و مکانیزم‌های نوین معاملات نفت، یکی از ضروری‌ترین مشخصه‌های صنعت بازاریابی نفت است که بدون تردید عدم آشنایی با آن موجب درک ناقصی از روند تحولات قیمت خواهد شد که تأثیر مستقیمی بر درآمدهای نهادی صادرکننده نفت دارد. به عبارت دیگر کشوری با سابقه یک قرن فعالیت در زمینه فنی نفت و تخصص پیدا کردن در مهارت‌های فنی، باید در زمینه‌های تجاری نفت نیز تخصص لازم و روزآمد را به دست آورد. حجم نفتی که هر روزه در بازارهای بورس معامله می‌شود چندین برابر حجم نفت تولید شده در جهان است که به خوبی نشان می‌دهد حجم عظیمی از نقدینگی و سود را تحت تأثیر خود دارد.

بنابراین اگر جامعیت صنعت نفت را در نظر بگیریم که شامل دو بخش اساسی بالادستی و پایین دستی می‌شود، کشور ما در هر دو زمینه دارای سوابق طولانی (نزدیک به یک قرن) است. امروزه تجارت الکترونیکی در کلیه بخش‌های صنعت نفت فعال شده است، از این رو شایسته است که به آن بیشتر توجه شود.

حتی در زمینه خرید کالا و خدمات مورد نیاز صنعت نفت نیز تجارت الکترونیکی، انقلاب جدیدی به وجود آورده است. تحلیل‌گران معتقدند امکان صرفه‌جویی هزینه در صنعتی که به طور جهانی هر سال ۲۰۰ میلیارد دلار کالا و خدمات خریداری می‌کند از طریق به‌کارگیری تجارت الکترونیکی بسیار زیاد است. به عنوان مثال شرکت بی‌پی‌امو کو در سال ۲۰۰۰ اعلام کرد که قصد دارد با استفاده از سیستم‌های مبتنی بر اینترنت، ۹۵ درصد از خریدهای خود را انجام دهد و از این طریق یک چهارم از هزینه پنج میلیارد دلاری خود را صرفه‌جویی کند. بنابراین همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، تجارت الکترونیکی پدیده‌ای است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت و در حال حاضر «ای نایمکس» این موقعیت را فراهم آورده است تا عرصه جدیدی در مقابل تجارت نفت گشوده شود. هم اکنون معاملات جبرانی نفت خام وست تگزاس اینترمدیت،

نفت حرارتی و بنزین بدون سرب و همچنین معاملات آتی نفت خام سبک و شیرین لوئیزیانا (LOUISIANA) و نفت خام ترش وست تگزاس اینترمدیت در «ای نایمکس» برپا شده است. ایجاد گروه‌های تخصصی در واحدهای بازاریابی نفت کشورمان می‌تواند شناخت کامل تری از این پدیده به همراه آورد و منافع و مضار آن را روشن نماید. در حال حاضر تحلیلگران معتقدند که تجارت الکترونیکی و رواج شبکه‌های اینترنتی و پدیده جهانی شدن همانند دو روی یک سکه هستند و یا هر کدام دیگری را تغذیه می‌کنند و از یکدیگر قابل تفکیک نیستند. به عنوان مثال شکل‌گیری بورس مشترک جلوه‌های همین جهانی شدن است. با استفاده از این بورس‌های مشترک شرکت‌های نفتی می‌توانند از سراسر صنعت نفت و از اطراف جهان در یک بازار الکترونیکی گرد هم آیند، جایی که به راحتی می‌توانند به خرید و فروش کالا و خدماتی که به تمام بخش‌های صنعت نفت مربوط می‌شود بپردازند. یک گروه متشکل از ۱۴ شرکت که بزرگترین شرکت‌های نفتی جهان در بین آنها جا دارند اخیراً اعلام کرده‌اند که بورسی برای خرید و فروش در بخش پایین دستی، پالایش، خرده‌فروشی و پتروشیمی راه انداخته‌اند. این گروه شامل شرکت‌های بی‌پی‌امو کو، شل، کونوکو، ریپسول، استات اوپیل و توتال فینالاف می‌شود که سالانه ۱۲۵ میلیارد دلار خرید می‌کنند. این بورس جدید به شرکت‌کنندگان آن در مقابل کارپردازان، قدرت چانه‌زنی چشمگیری می‌بخشد. این بورس چنان طراحی شده است که با استاندارد کردن تصمیمات خرید در بین بخش‌های مختلف و شرکت، موجب بهبود کارایی نیز می‌شود. البته توجه به این نکته نیز ضروری است که چنین بورس‌هایی قبل از نفت در صنایع اتومبیل‌سازی و داروسازی نیز به وجود آمده است. در این زمینه می‌توان به بورس مشترکی که بین کارخانجات اتومبیل‌سازی فورد، جنرال موتور و کرایسلر به وجود آمده اشاره کرد.

در زمینه‌های مالی نیز تجارت الکترونیکی رشد شایان توجهی کرده است. بانک‌های «چیس مانهاتان» (CHASE MANHATAN) و «دوچه بانک» (DEUTSCHE BANK) اعلام کرده‌اند که قصد دارند بخشی از مبادلات ارز خارجی خود را از طریق شبکه الکترونیکی انجام دهند و رواج این پدیده رادر بازار ۷۵ تریلیون دلاری مبادلات ارزهای خارجی، تسریع کنند. یکی از مدیران «دوچه بانک» در این زمینه گفت که: «مدل‌های قدیمی تجارت ناچارند که تغییر کنند.» به هر حال چنانچه این تغییر الزامی باشد نمی‌توان آن را نادیده گرفت.

منبع:

TOM COSTANTINO "21" CENTURY TRADING TECHNOLOGY WILL STRENGTHEN THE EXCHANGES MAINSTAY FUTURES CONTASCT, ENERGY IN NEWS, NYMEX, FALL, 2000.

بی‌نوشت:

1- NEW YORK MERCANTILE EXCHANGE: NYMEX

2- TRADING-AT-SETTLEMENT: TAS